

В сообщении рассматривается деятельность важнейшего журнала восточноевропейской эмиграции на Западе "Kultura" в контексте связей с украинскими коллегами. Выясняется важное значение представителей-украинцев, которые работали с главным редактором этого журнала ЕжиГедройцем и их роль в налаживании польско-украинских связей.

Ключевые слова: Ежи Гедройц, "Kultura", журнал, польско-украинские отношения, украинская интеллигенция, Восточная Европа.

Annotation

The report describes the activities of the most important journal of Eastern European immigration in the West "Kultura" in the context of relations with the Ukrainian colleagues. It turns out the importance of Representatives Ukrainians, who worked with the editor of this magazine, Jerzy Giedroyc and their role in establishing the Polish-Ukrainian relations.

Key words: Jerzy Giedroyc, "Culture", Journal, the Polish-Ukrainian relations, Ukrainian intellectuals, Eastern Europe .

УДК 94 (477) "1880/1951" Винниченко В

**Дмитро Рященко
Людмила Пилипенко
(Київ)**

**ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО:
ПОЛІТИК, ПИСЬМЕННИК, ХУДОЖНИК**

В статті аналізується активна діяльність В.Винниченка як одного з провідників національно-визвольної революції 1917 – 1921 рр. в Україні. Розкривається різнобічність його творчої натури та реалізація духовного потенціалу в художній, публіцистичній творчості та малярстві.

Ключові слова: культурна спадщина, літературний процес, філософсько-етичне вчення, конкордизм.

В історії людства було мало особистостей, для котрих політика, література та малярство йшли б поряд. Україна має таку людину – це Володимир Винниченко.

Він посідає помітне місце в історії України. З його ім'ям пов'язані не лише надзвичайно яскраві, неповторно – самобутні сторінки національного літературного процесу. В.Винниченко виявився причетним до найважливіших політичних процесів перших десятиріч ХХ століття – створення і функціонування впливових національних політичних партій, піднесення національно-визвольної боротьби українців, вибуху Української революції (1917 – 1921 рр.), відродження нації і державності, реалізація ідеї соборництва. Перший голова першого національного уряду України – Генерального Секретаріату, один з керівників повстання проти гетьмана П.Скоропадського, глава Директорії УНР.

Постать В.Винниченка – неординарне явище в історії українського красного письменства та малярства. Творчий доробок письменника складають понад 100 оповідань, п'єс, сценаріїв, публіцистичних статей, 14 романів (один незавершений). Окрім цього, він залишив читачам двотомну етико-філософську працю «Конкордизм», щоденник за 1911 – 1951 роки (це майже 13 тисяч сторінок записів – 41 книжка), листування [1, с.35].

В.Винниченко – художник – це близько сотні картин-пейзажів, натюрмортів, портретів і акварелей. Для нього були характерними імпресіоністично – реалістичне спрямування [2, с.11].

В радянській історіографії В.Винниченка постійно таврували у контексті «українській націоналіст», «агент імперіалістичних держав», «старий вовк української контрреволюції», «ворог молодій соціалістичній держави» [3, с.11]. Від петлюрівця Зіновія Книша до комуніста Івана Хміля та інші дослідники, всі вони, закидали йому брудні звинувачення використовуючи для цього його негативні самооцінки. Вони наївно сподіваються таким способом переконати читачів у справедливості власної позиції [4, с.68]. Однак Володимира Карловича бруд їхньої критики не торкнувся. Що ж насправді для українців означає ім'я Володимира Винниченка?

Мета дослідження полягає в спробі об'єктивно оцінити масштаб особистості Винниченка, неупереджено проаналізувати його активну діяльність у розбудові незалежної держави УНР, та як одного з найталановитіших, найяскравіших митців слова, без якого неможливо уявити не тільки українського літературного процесу, а й української історії ХХ століття. Упродовж усього свідомого життя він намагався поєднувати політику, літературу та малярську діяльність. Загальновідомо, що його таланти у всьому був непересічним. Він завжди прагнув бути самим собою, нікого не наслідувати, виражати свої оцінки і почуття. Винниченко, політик, письменник, художник, ще має розкритися українському народові різнобарвними гранями свого великого таланту.

Українська еліта (серед неї і Володимир Винниченко) – це ті люди, які в оті тяжкі для Батьківщини часи намагалися відродити силу, впевненість, віру і надію, аби збудувати нову незалежну державу для людей.

Про місце народження В.Винниченка в багатьох виданнях написано чимало різночитань. Хоча ще у 1987 році кіровоградський літературознавець Микола Смоленчук розшукав метричну книгу Єлисаветградської церкви Володимирської Богоматері, в якій рукою протоієрея Захарії записано, що 17

липня 1880 р. в цій церкві було хрещено хлопчика Володимира Винниченка. Батько його « Кирило Василів син Винниченка, селянин власник із села Веселого Кута – Григорівки Єлисаветградського повіту Бешбайракської волості, та Євдокія Онуфрієва дочка, законна його дружина. Обое – православного віросповідання» [5, с.8].

Маючи надзвичайно чітку пам'ять, Володимир рано навчився читати. Першим «букварем» були принесені братом Андрієм (працівником друкарні) афіші. Бавлячись, він вирізав літери, клеїв їх на стіну, а потім допитувався в дорослих, що то за букви.

Навчався в сільській народній школі, згодом у Єлисаветградській гімназії, з якої був виключений у 1897 р. за мазепинські переконання (!). Юнак, що вже взявся за перо, пробує прожити самостійно і йде в народ. Наймитує у поміщиків, заробляє на прожиття працею на заводах, залізницях. Постійно займається самоосвітою і успішно екстерном складає іспити в Златопільській гімназії на Київщині й отримує атестат зрілості. Невдовзі вступає на правничий факультет Київського університету св. Володимира [6, с. 65].

На початку ХХ ст. український культурологічний рух різко «обростає» політикою. Молодь уже не задовольняється етнографічною і просвітительською працею. Виникають політичні партії, що висувають демократичні гасла, вносять у програми ідею автономії України. Політичну моду визначають соціальні гасла. В українських партіях вони об'єднуються національно – визвольними ідеями. Винниченко не міг бути поза цим процесом. Він бере участь у студентському русі, входить до складу Революційної української партії. Звісно, на це не могла закрити очі царська охранка – у 1901 році його виключають з університету. Пізніше, у лютому 1902 р. Винниченка заарештовують і відправляють до лук'янівської в'язниці. А навесні цього року його забирають на військову службу, але й там юнак займається революційною діяльністю. На початку лютого 1903 р. Володимир Винниченко втікає із свого батальйону в Галичину. Це була його перша еміграція [7, с. 28].

Навесні 1902 р. часопис «Київська старовина» надрукував перше його оповідання «Краса і сила», щ отримало багато схвальних відгуків (І.Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський та ін.). Це був літературний дебют В. Винниченка. В 1906 р. він видає збірку оповідань під цим заголовком. І.Франко писав: «... раптом виринуло щось таке дуже рішуче, мускулисте і повне темпераменту». Що ж нового вніс у розвиток літератури

В.Винниченко, чому його твори хвилювали читача та цікавили критиків? Літературознавець Ігор Дзевєрін наголошував, що Винниченко у «Красі і силі» заглиблюється у внутрішній світ людини, чого бракувало творам побутово – етнографічного характеру в українській реалістичній літературі [1, с. 35].

У грудні 1905 р. РУП перетворюється на Українську соціал - демократичну робітничу партію. В.Винниченко – один з її лідерів. Він завжди перебуває в гущі подій. Університети життя дають йому величезний матеріал для творчості («Голота», «На пристані», «Раб краси», «Темна сила», «Моє слово», «Студент», «Малорос-європеєць», «Записна книжка» тощо).

Навесні 1906 р. В.Винниченка заарештовують в черговий раз. Знову лук'янівська в'язниця, камера в якій разом з ним – С.Єфремов, Ю.Тищенко, А.Жук. Володимир Винниченко розпочинає вивчати англійську мову, трохи пише. Відомий меценат і друг Є.Чикаленко добився, що Винниченка випустили під заставу в 500 золотих рублів. Невдовзі він тікає за кордон, тепер на довгих сім років. В цей період життя Володимир Винниченко нарешті дістав можливість приділити основну увагу літературі. В колі його зацікавлень – проблеми кохання і спадкоємності, свідомості та підсвідомості, інтелекту й розуму, стосунки між чоловіком і жінкою, питання моральності [7, с. 28].

Після Лютневої еволюції 1917 р. в Російській імперії В.Винниченко повернувся до Києва. Будучи лідером УСДРП у 1917 – 1919 рр. він відіграв значну роль в українському національно-визвольному русі. Так, у березні 1917 р. на одному із засідань Українського національного конгресу його було обрано заступником голови УЦР, а згодом – заступником голови Малої Ради. Наприкінці травня 1917 р. він очолив українську делегацію на переговорах з Тимчасовим урядом у Петрограді. В кінці червня 1917 р. В.Винниченко був призначений головою першого українського уряду – Генерального секретаріату УЦР, з одночасним виконанням обов'язків генерального секретаря внутрішніх справ. Винниченко автор трьох Універсалів УЦР. У грудні 1917 р. став ініціатором відхилення ультиматуму Ради народних комісарів Росії. У січні 1918 р. очолив Раду народних міністрів УНР. Однак уже 18(30) січня 1918 р. через між партійні розбіжності подав у відставку. 18 вересня – 14 листопада 1918 р. очолив Український національний союз, став одним з керівників повстання проти гетьмана П.Скоропадського. 14 листопада 1918 р. його було обрано головою Директорії УНР.

У лютому 1919 р. Винниченко не бажаючи підтримувати політику орієнтації на Антанту посварився з Симоном Петлюрою, вийшов зі складу Директорії та емігрував, із групою однодумців організував закордонну групу Української комуністичної партії і створив її друкований орган – газету «Нова доба» [8, с. 311].

Що думав Володимир Винниченко на гіркому становищі емігранта? Чим терзався далеко за межами України? Він не прийняв продиктованих Москвою «правил гри». Відмовився від співробітництва з більшовиками, що і поставило крапку на кар'єрі його як політика. Багато років В.Винниченко не втрачав надії повернутися на Батьківщину, спочатку як активний політик, а згодом – як приватна особа. Проте ця надія не вплинула на характер його гострих висловлювань щодо політичної лінії більшовиків [4, с. 51].

У щоденнику В.Винниченко записує : «...Обтруюю з себе всякий порох політики, обгороджуюсь книжками й поринаю в своє справжнє, єдине діло – літературу. Ці...місяці Голгофи навіть вилічують мене від роздвоєння. Тут у соціалістичній советській Росії я ховаю свою 18 – літню соціалістичну політичну діяльність. Я їду як письменник, а як політик всією душею хочу померти. Хай ідуть на цю роботу ті, яким не треба відривати себе від любимої роботи, які всією істотою можуть оддатися їй, нехай ідуть ті , які ще не переходили Голгофу» [9, с. 11].

Отже, в еміграції В.Винниченко цілком присвятив себе літературі. Гостре почуття ностальгії, ізольованості стали для нього нестерпною мукою. Тут він переживав прихід до влади фашизму, Другу світову війну. Тут він став в'язнем концтабору за відмову співпрацювати з окупантами. Це був період тяжких роздумів над глобальними світовими проблемами, у яких «народилася» соціально – філософська доктрина – конкордизм. Вона знайшла своє відображення в романі «Лепрозорій».

Ідея конкордизму – це результат його тривалих роздумів, досліджень в вивчень різних релігій, які є на нашій планеті, різних моральних принципів і засад, які формували людство протягом багатьох віків. До цієї ідеї він прийшов, намагаючись певною мірою дати людству рецепт удосконалення людини та життя, формування «морального» світу. Декому це здавалося наївним і нереальним. Безперечно, важко повірити в те, що цю ідею можна було б реалізувати. Для цього потрібна була б воля всього людства. Але конкордизм як ціла система його поглядів, уявлень щодо буття людини в майбутньому – надзвичайно цікава. В.Винниченко відчув потребу гармонізації внутрішнього світу людини із оточуючим світом [10, с. 24].

Наголосимо, що конкордизм – це його філософсько-етичне вчення, над яким Володимир Кирилович працював останні 25 років життя. Це його теорія щастя, яка стосується аспектів самовдосконалення людини, морального боку стосунків між людьми. Конкордизм – це теорія творення нового, гармонійного суспільства, заснованого на погодженні фізичних і психічних сил. Вона не така вже й утопічна, як спершу здається. Є думка серед вчених, що конкордизм багато в чому випередив ідею конвергенції, висунуту у 50 – х роках ХХ століття вченими світової величини, зокрема А.Сахаровим. В.Винниченко цією концепцією, зокрема, передбачав створення Європарламенту.

За багато років роман «Лепрозорій» не тільки не застарів, а навпаки, став ще актуальнішим. Зокрема теорія письменника про порушення рівноваги між людиною і природою, неправильне харчування, що призводить, на думку одного із дійових осіб, професора Матура, до тяжкої хвороби дискордизму – духовної прокази людства [3, с.11].

З-під пера письменника виходять нові твори – повість «На той бік», соціально-утопічний роман «Сонячна машина», по суті, це перший український науково-фантастичний роман. Вистави з його п'єсами йдуть на сценах європейських театрів, за драмою «Чорна Пантера» й «Білий Ведмідь» знімають кінофільм «Чорна Пантера», що користувався великим успіхом. В цілому, в 30 – х роках ХХ кооперативне видавництво «Рух» випустило в Україні 24 томи його творів [7, с.28].

Наймасштабніший твір В.Винниченка «Сонячна машина» складається з трьох великих томів. Автор назвав цей твір «візитною карткою української літератури в Європі». «Сонячній машині» він надавав особливого значення, мало не світоглядного. Можливо, через те і тиражували її (та ще як потужно) у комунізованій Україні. Тепер чимало критиків вказують на те, що в книзі, мовляв, суперечність простежується. Суперечність між претензією автора вказувати людству шлях до доброго і справедливого суспільства і некондиційністю його моральних суджень. Мовляв, не постає персона автора як моральний авторитет [9, с.11].

Загальновідомо, що для тоталітарної влади інтелектуал – це однозначно ворог.

Він є носієм критичного мислення, яке представляє Владу і легко розмонтовує її риторику [11, с.19]. Радянська влада – це геноцид всіх, хто потрапив в радіус цієї руйнівної ідеології. Ця політика була спрямована на перетворення людини на фізичну істоту [12, с.121].

Ось чому ще з 30 – х років ХХ століття на імені В.Винниченка радянська влада поставила «табу». Протягом 60 років навряд чи хто про цього автора щось чув, а якщо й чув, то тільки негативне. Наголосимо, що В.Винниченко хотів бути з Україною, він вірив, що його соціалістичні і комуністичні переконання дадуть змогу зреалізувати український проект.

Після «Нової заповіді» В.Винниченко захопився романом, який став останнім у його письменницькій кар'єрі. До цього твору письменник поставився, як до всіх попередніх: ретельно відпрацював сюжетні повороти, щоб тримати читачів у постійній напрузі, турбуючись про те, щоб психологічні портрети головних героїв були життєво достовірними і розгорталися з природнім динамізмом, відшліфовував діалоги та описи пейзажів тощо. Разом з тим він ставив завдання висвітлити в певній життєвій ситуації свої політичні ідеї (!). Йому хотілося гармонізувати в цілісному творі обидва завдання – літературне й політико-філософське. Коли почалася доробка першої редакції, письменник занотував у щоденнику (запис 27 березня 1950 р.): «Все більший і більший сумнів: чи не жертвую я літературною, мистецькою стороною ради ідейної, пропагандивної». Однак переживав він даремно, з літературної точки зору – роман на висоті.

В.Винниченко довго роздумував над назвою роману. За кілька тижнів до завершення першої редакції він зважився поставити у заголовок одіозне ім'я. Запис у щоденнику від 4 лютого 1950 р. такий: « Слово за тобою, Сталіне!». Слово персонажа взяти в лапки [4, с.67,68].

Визначимо характерні ознаки його епічної творчості: 1) В.Винниченко «прагнув влити свіжу кров у поетику старого реалізму» (І.Дзевєрін); 2) проникливо аналізував людські почуття, добирав точні психологічні штрихи, змальовуючи внутрішній світ героя; 3) його оповіданням властива різноманітність тем, мотивів, проблем, людських типів; 4) роман «Сонячна машина» - це перший в українській літературі соціально-утопічний роман (як новаторський твір, він і досі не втратив свого ідейно-естетичного значення); 5) «Слово за тобою, Сталіне!» - роман ідей, роман памфлет, роман соціальної тези; 6) «Поклади золота» - перший твір соціально-детективного жанру в українській літературі [1, с. 37].

Ще одна грань таланту В.Винниченка – живопис, графіка. Уява, завжди відігравала його житті неабияку роль. Відомо, що ще юнаком виявив хист до малювання. Ця його внутрішня пристрасть, як відомо, трохи пригальмувалась, коли юнак розпочав активну політичну і літературну діяльність. Інтерес до спеціальних образотворчих студій виник у нього під

час написання роману «Сонячна машина», який з усіх творів письменника відзначається особливою поліфонічністю.

Живописна творчість В.Винниченка розпочалася в 20-30 – х роках ХХ століття і продовжувалася до кінця життя. На те було кілька причин: його перебування у французькому мистецькому середовищі, спілкування з багатьма художниками, політична та літературна ізоляція. Орієнтовно в цей період з-під його пензля вийшов «Портрет дружини», «Автопортрет» та безліч ескізів. Визначальний вплив на розвиток його малярського хисту справило близьке знайомство з видатним художником Миколою Глущенком. У період між 1927 – 1934 роками В.Винниченко входить до паризької школи «Еколь де Парі», що славилась своєю високою живописною культурою, представниками якої, крім М.Глуценка, були українські митці Гординський, Хмелюк, Грищенко, Бутович, Андрієнко та інші яскраві мистецькі постаті. В Парижі 1929 р. він стає одним із фундаторів Артистичної секції при Українській громаді. Його інтерес до малярської творчості постійно зростає, у щоденникових записах можна знайти цікаві оцінки картин деяких художників та різноманітних виставок, що свідчить про професійне бачення художнього мистецтва.

Спершу В.Винниченко працював у жанрі пейзажу, пізніше почав малювати портрети та натюрморти не лише олією, а й акварельними фарбами, часто олівцем, тушшю. Та частіше на його полотнах зустрічаються пейзажі. У пам'яті емігранта-українця залишилися бачені раніше (ще українські) краєвиди – «Хутір велика Бастида», «Український пейзаж». Частенько він зображує також і картини французької природи. Щодо характеру живописної творчості В.Винниченка зазначимо, що тут він постає перед людьми окремо від своєї літературної і політичної діяльності [10, с. 24].

Винниченко – художник поступово здобув визнання у колі професійних художників Анрі Сіньяка, Пабло Пікассо, Фергана Леже. Його художні роботи виставляли в паризьких галереях і діставали високу оцінку як такі, могли б зробити честь навіть професійному художнику. За своє життя він продав лише одну картину, а нині виставки його картин збирають повні зали шанувальників [2, с.11].

Після поетапного повернення в Україну (2000 – 2002 рр.) малярської спадщини В.Винниченка зберігається в Інституті літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України та на депозиті Національного художнього музею України. Твори належним чином реставровані і натягнуті на

підрамники. Здійснив цю роботу художник-патріот Василь Корчинський. Матеріально допоміг Фонд сприяння розвитку мистецтв.

Взірцем творчого самокритичного підходу до оцінки свого місця в історії, та й самого часу був і залишається в Україні В.Винниченко. Переживаючи прожите на еміграції у Франції він у 1949 р. писав: « Ми болюче пам'ятаємо, що вибирав український народ: «самої України» без «чогось іншого» він не схотів і пішов за тими, які те «щось» обіцяли йому дати негайно і без обмежень. (Що саме вони йому потім дали, це інше питання). А що саме було те «щось»? Це було, – ще і ще раз згадаймо, – задоволення його економічних і соціальних інтересів, це була правда і справедливість не тільки національна, але й всесвітня. Українська Центральна Рада не відважилась протиставити обіцянкам большевізму своє щире злиття зо своїм народом, з його хай «надмірними» прагненнями того моменту. Вона орієнтувалася на інші сили. Що з того вийшло, ми ще й досі відчуваємо» [13, с. 293 – 294].

Народ не задовольнили вимоги мати лише самостійний уряд, парламент, міністрів, своє військо, свої школи, свої газети, одним словом тільки «саму Україну»... і ганебно програли.

В липні 1950 р. В.Винниченко відсвяткував своє 70-ліття . Святкування було скромним, хоч його поздоровили багато-багато шанувальників. Ще кілька місяців він працював у звичному темпі. Однак з осені цього року постійно наростала втома, а з нею – апатія. Давалася взнаки багаторічна виснажлива фізична праця. В листопаді почалися тяжкі болі у голові та в горлі. Грудень і майже весь січень наступного року довелося пролежати в ліжку. Коштів на систематичне лікування не знайшлося, а у лютому його фізичний стан дещо покращився. Та 6 березня 1951 р. о 7-й годині вечора наступила смерть [4, с.68].

Ким же В.Винниченко був насправді? Поза всяким сумнівом, щирим у всьому. Відомий учений української діаспори, історик, філософ, громадський діяч, есеїст з європейським ім'ям Іван Лисяк-Рудницький стверджував, що Винниченко – політик мав великі недоліки, що коренилися почасти в його характері, а почасти в інтелекті. До хиб характеру В.Винниченка І.Лисяк-Рудницький зараховував його «його невгамовний, степовий темперамент».

Академік М.Попович відзначав таку притаманну Володимиру Кириловичу як політичному діячеві якість: «Винниченко був єдиною людиною, яка нічим себе не скомпрометувала, починаючи з 1918 р. аж до кінця Другої світової війни і після неї. Він не пішов на капітуляцію перед

комуністами. Всі пішли: і Грушевський, і Христюк, за винятком хіба що верхівки петлюрівського керівництва. З іншого боку, він не пішов у подальшому ні на яке співробітництво з німецькими нацистами, і саме за це постраждав, вийшовши з боротьби сам – один» [4, с.65].

Загальновідомо, що В.Винниченко наголошував, що українську історію не можна читати без брому. Схоже, що ми на самого Винниченка ще не навчилися дивитись із справжнім «степовим» темпераментом, без «хапливості», як він колись сам писав.

Сучасне українське суспільство ще не визріло достатньою мірою, щоб об'єктивно оцінити масштаб цієї особистості. Добре хоча б те, що українці не забувають його. Але В.Винниченка треба вивчати і вивчати. Тут є велике поле діяльності для істориків, філологів, політологів.

Між тим, його хтось або беззастережно критикує, або так само беззастережно вихваляє, зображує одним з «батьків нації», покриває бронзовою фарбою. Це, на нашу думку, не просто неправильно, це – антинауково, оскільки реальний В.Винниченко не вкладається в прості схеми, бо він сам хотів, щоб його сприймали «без брому». Таким його і треба сприймати. Без брому і ретуші.

В.Винниченко мав рідкісний таланти не тільки бачити, а й чути. Обіймаючи високі посади він писав у своєму щоденнику 11 жовтня 1917 р., що він має дуже обмежені можливості у реалізації національної ідеї внаслідок незрілості українського суспільства, його непідготовленості до революційних зрушень. І людина, і подія розкриваються у нього в експресивному слові. Нині, здається, треба просто почути В.Винниченка з усіма його парадоксами, а вже потім формувати судження про нього [9, с.11; 13, с.293].

Аналізуючи його художню та епістолярну спадщину, читаючи його щоденники, можемо поглянути на В.Винниченка під зовсім новим кутом зору. Із волі Розалії Яківни (дружини В.Винниченка) та з ініціативи професора Григорія Костюка й Української Вільної Академії Наук у США всі рукописи було передано до архіву Російської та Східноєвропейської історії, так званій Бахматьєвський архів, Колумбійського університету. За заповітом, вони мали там зберігатися до того часу, поки в Україні не буде відновлено демократичний устрій і поки вона не здобуде реальну незалежність. Лише за такої умови можна говорити про об'єктивне наукове вивчення творчої спадщини письменника. Після проголошення України суверенною державою, в 1995 р. всі архівні тексти творів В.Винниченка

були перевезені на Батьківщину. Гадаємо, що його романи «Нова заповідь» та «Лепрозорій», які побачили світ в 2011 році у видавництві «Знання» України проллють світло на емігрантський відтинок письменницького життя, і в читацькій уяві постане В.Винниченко іншим, не таким, яким його оцінювали досі [3, с. 11].

В 2010 році відбувся третій етап передачі полотен В.Винниченка зі США до України. Таким чином, уся малярська спадщина повернулася до його Батьківщини, й нині зберігається в Інституті літератури ім.Т.Г.Шевченка. Картини уже експонувалися в різних музеях, зокрема, на малій батьківщині В.Винниченка – в Кіровограді та Києві.

В.Винниченко тяжко працював, часто знав матеріальну скруту, жив далеко від рідної землі, але творив для неї, для її майбутнього. Творив і свято вірив у відродження української нації.

Нині В.Винниченко широко і глибоко входить в культурне сьогодення незалежної України. Його твори пробуджують національну свідомість. Політик, письменник, художник, він ще має розкритися різнобарвними гранями свого великого таланту.

Суверенна Україна потрібна не тільки самій собі. Вона безцінна для всього світу самобутністю своєї культури, своїм неповторним ментальним обличчям, своєю національною душею. Світ значно збіднів би, став ущербнішим без Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького, Пилипа Орлика, Тараса Шевченка, Івана Франка, Володимира Вернадського та відомого політика, письменника, художника Володимира Кириловича Винниченка [14, с.11].

Джерела та література

1. Гриценко Тетяна. Грані таланту Володимира Винниченка // Дивослово. – 1994. – № 9. – 35 – 38 с.
2. Букет Євген. Малярська спадщина українського Ван-Гога // Слово Просвіти. – 2011. – 17 – 23 березня. – 16 с.
3. Кучеренко Марія. Невідомий Винниченко // Слово Просвіти. – 2011. – 17 – 23 березня. – 16 с.
4. Кульчицький С.В. Володимир Винниченко: світоглядна еволюція // Український історичний журнал. – 2005. – №4. – 47 – 70 с.
5. Панченко Володимир. « Я народився в степах...» // День. – 2003. – 17 жовтня. – 8 с.
6. Винниченко Володимир Кирилович // Світова та вітчизняна етнодержавницька думка. У персоналіях. К. – Донецьк. – « Донеччина». – 1997. – 320 с.
7. Расюк Ігор. Володимир Винниченко: письменник і політик // Столиця. – 2001. – 3 – 9 серпня. – 32 с.

8. Винниченко В.К. Губарев В.К. Історія України. Універсальний ілюстрований довідник. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО». – 2008. – 576 с.
9. Шаповал Юрій. Винниченко без броду // День. – 2011. – 25 – 26 березня. – 24 с.
10. Слесарева Анна. Майстер конкордизму // День. – 2011. – 1 – 2 квітня. – 24 с.
11. Пахльовська Оксана. Імператив інтелектуального опору // день. – 2010. – 26 – 27 березня. – 24 с.
12. Пилипенко Л.В., Рященко Д.С. Агатангел Кримський: реабілітований помертвості // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Вип.18. Серія: Історія, Вінниця. – 2010. – 120 – 127 с.
13. Державність // Мала енциклопедія етнодержавознавства. К.: Довіра: Генеза. – 1996. – 942 с.
14. Литвин В.М. Самоствердження України: нелегкий поступ // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – 3 – 22 с.

Анотація

В статті аналізується активна діяльність Винниченко як одного з лідерів національно-освободительної революції 1917 - 1921 років в Україні. Розкривається різносторонність його творчої натури і реалізація духовного потенціалу в художественній, публіцистическій творчості і живописі.

Ключеві слова: культурне насліддя, літературний процес, філософсько-етическе учення, конкордизм.

Annotation

This paper examines V.Vynnychenko activism as one of the leaders of the national liberation revolution of 1917 – 1921–s in Ukraine. It reveals the versatility of his creative nature and implementation of the spiritual potential in artistic, journalistic and creative painting.

Key words: cultural heritage, literary process, philosophical and ethical teachings, konkordyzm.

УДК 296.681 (092) «Драгоманов»

**Ольга Слесаренко
(Київ)**

**ПОГЛЯДИ М. П. ДРАГОМАНОВА НА ПРОБЛЕМИ
РЕФОРМАЦІЇ.**

Аналізуються погляди М. Драгоманова на витоки, причини, передумови, поняття, проходження та наслідки реформації церкви для розвитку людства.

Ключові слова: духовне життя, релігійне життя, реформація церкви.

Пошук вирішення сучасних суспільно-політичних проблем українського суспільства спонукає науковців звертатися до аналізу світоглядних основ життя суспільства. М. П. Драгоманов був одним із дослідників історії світових релігій загалом і реформації християнської церкви, зокрема. Він вважав, що достовірне тлумачення дійсності можливе